

Neuvotteleva virkamies Anu Kangasjärvi
Erityisasiantuntija Ritva Liukonen

Sosiaali- ja terveysministeriön vastine (HE 116/2025 vp)

Sosiaali- ja terveysvaliokunta on pyytänyt sosiaali- ja terveysministeriöltä kirjallista vastinetta vastinepyynnön mukana toimittamiensa seitsemän asiantuntijalausunnon osalta. Sosiaali- ja terveysministeriö katsoo, että lausuntojen johdosta sosiaali- ja terveysministeriön aiemmassa, 27.11.2025 päivätyssä vastineessa ehdotettuja pykälämuotoiluja toimeentulotuesta annetun lain 10 §:n 8 momentin ja 10 a §:n 2 momentin osalta on tarpeen muuttaa seuraavasti:

Sosiaali- ja terveysministeriön 27.11.2025 päivätyssä vastineessa ehdotettu muotoilu	Tässä vastineessa ehdotettu uusi muotoilu
10 § <i>Alennettu perusosa</i> ----- Sen estämättä, mitä 1–7 momentissa säädetään, perusosan alentaminen voidaan tehdä vain, jos alentaminen ei vaaranna ihmisarvoisen elämän edellyttämän turvan mukaista välttämätöntä toimeentuloa eikä alentamista voida pitää muutenkaan kohtuuttomana. Perusosan alentaminen perustuu yksilölliseen harkintaan. Perusosaa alennettaessa Kansaneläkelaitoksen on tarvittaessa otettava yhteyttä sosiaalihuoltoon tuen tarpeen arvioimiseksi siten kuin sosiaalihuoltolain (1301/2014) 35 §:ssä säädetään.	10 § <i>Alennettu perusosa</i> ----- Sen estämättä, mitä 1–7 momentissa säädetään, perusosan alentaminen voidaan tehdä vain, jos alentaminen ei vaaranna ihmisarvoisen elämän edellyttämän turvan mukaista välttämätöntä toimeentuloa eikä alentamista voida pitää muutenkaan kohtuuttomana. Perusosan alentaminen perustuu yksilölliseen harkintaan. Kansaneläkelaitoksen palveluksessa olevan velvollisuudesta ottaa yhteyttä sosiaalihuoltoon tuen tarpeen arvioimiseksi säädetään sosiaalihuoltolain (1301/2014) 35 §:ssä.
Tässä vastineessa ehdotettujen muutosten perustelut: Lausuntojen perusteella tarvittaessa-sana jättäisi epäselväksi, milloin Kansaneläkelaitoksen tulisi ottaa yhteyttä sosiaalihuoltoon. Asiassa ei ole kuitenkaan harkintavaltaa, vaan yhteydenotto on tehtävä sosiaalihuoltolain 35 §:n mukaisesti silloin, kun kyseisessä sosiaalihuoltolain pykälässä säädetyt edellytykset täyttyvät. Pelkästään sen toteaminen toimeentulotuen perusosan alentamista koskevassa pykälässä, että Kansaneläkelaitoksen palveluksessa olevan velvollisuudesta ottaa yhteyttä sosiaalihuoltoon tuen tarpeen arvioimiseksi säädetään sosiaalihuoltolain (1301/2014) 35 §:ssä, kytkee huoli-ilmoituksen teon perustuslakivaliokunnan lausunnon PeVL 52/2025 vp edellyttämin tavoin toimeentulotuen perusosan alentamiseen.	
10 a § <i>Perusosan alentamista koskeva menettely</i> ----- Kansaneläkelaitos päättää perusosan alentamisesta kirjallisessa menettelyssä kuukausi kerrallaan. Kansaneläkelaitos voi pyytää hyvin-	10 a § <i>Perusosan alentamista koskeva menettely</i> ----- Kansaneläkelaitos päättää perusosan alentamisesta kuukaudeksi kerrallaan. Kansaneläkelaitos voi pyytää hyvinvointialueen sosiaalihuol-

Neuvotteleva virkamies Anu Kangasjärvi
Erityisasiantuntija Ritva Liukonen

vointialueen sosiaalihuollon lausunnon perusosan alentamiseen vaikuttavista tekijöistä. Lausunnon pyytämisestä tulee antaa tieto hakijalle etukäteen.	lon lausunnon perusosan alentamiseen vaikuttavista tekijöistä. Lausunnon pyytämisestä tulee antaa tieto hakijalle etukäteen.
Tässä vastineessa ehdotettujen muutosten perustelut: Kotkaksen lausunnossa todetaan seuraavaa: "Toimeentulotuesta annetussa laissa (1412/1997) ei missään kohdin muutoinkaan säädetä nimenomaisesti, että toimeentulotukiasia käsitellään "kirjallisessa menettelyssä". Kirjallinen menettely on pääsääntö ja oletus hallintolain (434/2003) 37 §:n perusteella. Hallintolain 37 § kuitenkin mahdollistaa myös suullisen menettelyn, jos "kirjallinen menettely tuottaa asianosaiselle kohtuuttomia vaikeuksia". Toimeentulotuen asiakkaina saattaa olla henkilöitä, joille kirjallinen menettely tuottaa kohtuuttomia vaikeuksia (esim. vaikeavammaiset henkilöt). Olisi epä johdonmukaista (ja jopa syrjivää), jos heiltä evättäisiin mahdollisuus alentamisasian suulliseen käsittelyyn toimeentulotukilain erityissäännöksen perusteella." Mainituilla perusteilla momenttiin ehdotetusta muutoksesta olisi tarpeen poistaa nimenomainen toteamus kirjallisesta menettelystä. Perustuslakivaliokunnan lausunnossa PeVL 52/2025 vp edellytetään ajallista rajaamista, mutta ei kirjallisen menettelyn kirjaamista lakiin. Lausunnoissa todetaan, että perusosan alentamisesta tulisi päättää kuukaudeksi kerrallaan eikä kuukausi kerrallaan. Sanamuodon korjaaminen kieliasultaan paremmaksi muotoon "kuukau- deksi" on kannatettavaa.	

Eduskunnan apulaisoikeusasiamiehen lausunnon mukaan säännöksiä tulisi täsmentää esimerkiksi seuraavalla tavalla. Ennen perusosan alentamista Kansaneläkelaitoksen palveluksessa olevan olisi annettava henkilölle tarvittaessa yksilöllistä ohjausta. Jos ohjaus ei olisi riittävä toimenpide, Kansaneläkelaitoksen olisi otettava asiakkaan suostumukselle yhteyttä sosiaalihuoltoon tuen tarpeen arvioimiseksi tai tehtävä huoli-ilmoitus siten kuin sosiaalihuoltolain 35 §:ssä säädetään.

Tältä osin sosiaali- ja terveysministeriö toteaa, että hallituksen esityksessä ehdotettavan 2 b §:n (Velvollisuus hakea ensisijaista etuutta) säännöskohtaisissa perusteluissa on jo nyt kuvattu Kansaneläkelaitokselle kuuluvaa ilmeistä ohjausvelvoitetta. Perusteluissa todetaan näin: "Hakemisvelvoitteeseen ja siihen liittyvään perusosan alentamisen mahdollisuuteen liittyisi se, että Kansaneläkelaitos ohjaisi toimeentulotuen hakijaa hakemaan ensisijaista etuutta ja yksilöisi, että mitä etuutta hakijan tulisi hakea. Voimassa olevan hallintolain (434/2003) 8 § velvoittaa Kansaneläkelaitosta antamaan toimivaltansa rajoissa asiakkailleen tarpeen mukaan hallintoasian hoitamiseen liittyvää neuvontaa ja vastaamaan asiointia koskeviin kysymyksiin ja tiedusteluihin."

Edellä pykäläluonnoksissa sosiaali- ja terveysministeriö ehdottaa tarkennusta siitä säätämiseen, miten perusosan alentamisen yhteydessä viitataan Kansaneläkelaitoksen palvelussa olevan velvollisuuteen tehdä huoli-ilmoitus sosiaalihuoltoon palvelutarpeen arvioimiseksi. Sosiaali- ja terveysministeriö katsoo, että ko. tarkennus vastaisi myös eduskunnan apulaisoikeusasiamiehen huoleen tältä osin.